

SEBESI SAMU, a zenekritikus

Hargita megyében, Rugonfalván született 1859-ben. Középiskolai tanulmányai után Kolozsvárra került. Színészi pályára készült s apró jelenetekben fel is lépett. Csakhamar rádöbrent, hogy a színpad nem tartogat számára babérokat és tisztviselői állást vállalt a városnál. Fiatalkori álmától, a színpadtól megvált ugyan, de a Kolozsvári Színház megnyilatkozásait hűséges figyelemmel követte egész életén át. Évtizedeken keresztül számolt be helyi lapok hasábjain prózai és zenés előadásokról egyaránt. Sebesi azonban elsősorban írónak vallotta magát s írói érdemeire való tekintettel választotta tagjai köze az Erdélyi Irodalmi Társaság, mely 1928-ban ünnepelte tollforgatói tevékenysége kezdetének negyvenedik évfordulóját. Sebesi 1930-ban halt meg Kolozsvárt.

Munkásságának fő területét elbeszélések (*Mindenféle*, Kv. 1893; *Asszonyok*,

Kv. 1895; *Apró történetek*, Kv. 1901; *Szegény emberek*, Kv. 1914), novellák (*Szép a Nyilkó s a vidéke*, Kv. 1928), egyfelvonásos bohózat (*A babonások*, Kv. 1930), népszínmű (*Bűnhődés*, Kv. 1900; *Korcsmárosné leánya*, kolozsvári pályázaton díjazott mű; *Mákvirág*, bem. Kv. 1909), dráma (*Beddy földje*, bem. Kv. 1929) alkotják. Regény keretében rajzolta meg Kótsi Patkó János és Wesselényi Miklós alakját (*Fáklya gyűl az éjben*, Kv. 1930).

A színházi rovatban hosszú időn át közölt beszámolóit, krónikáit, kritikáit között szép számmal találunk zenei tárgyúakat is, ezért vettük be zeneírók-zenekritikusok sorozatunkba őt is. Alább újraközöljük egy írását, amely a Kolozsvári Színház százeleji műsorából mutat be egy operát.

BENKŐ ANDRÁS

TOSCA

Azok is, akik hivatásból, azok is, akik kedvtelésből és azok is, akik dívatból zenebarátok, sokat zsörtölődtek, hogy a színház csak a jó öreg Verdi-operát kultiválja és azok közül is csak azokat, amelyeket minden valamirevaló kintornás gyönyörűségeken leköszörül az ő érdemekben megrepedt sípládáján. Meglehet, hogy Verdi még mindig nem érdemli meg ezt a szakértői lenézést és itt nálunk isten jóvoltából többen élnek olyanok, akik nem vetik meg a néhai mester színes melódiáit — és jobban élvezik, mint Puccini modern muzsikáját, eredeti, sajátos zeneköltészetét és speciális ötleteit, amelyekkel magyaráz s amelyeket jellemzőleg öltöztet drámai vagy lírikus formába. De a dívat, dívat és az ember nem szívesen marad el tőle. Aztán az is igaz, hogy Puccini ma már a zeneírók között a Parnassus csúcán áll, ahová mégse ok nélkül jutott. De az is igaz, hogy még egyszer annyian futnak utána olyanok, akik nem értik, mint olyanok, akik megértik. Azonban ezen se csodálkozzunk, mert zeneértőnek lenni ma már annyira az úri mivolthoz tartozik, mint a tiszta gallér.

Nem is akarok én ezzel mást mondani, mint azt, hogy most már nem muszáj tovább zsörtölődni a Trubadur miatt, mert íme a Bohémélet és Pillangókisasszony után meghallgatjuk Tosca-t is. A szöveg a pápai mindenható uralom alatt játszik. A zsarnokság ellen küzdő liberálisok vezére: Angelotti foglyul esik, de sikerül megszöknie és

a római székesegyházba menekül, ahol Cavaradossi festő dolgozik egy oltárképen. Angelotti nem érezvén magát biztonságban, kéri a festőt, hogy rejtse el Cavaradossi a saját villáját ajánlja fel rejtékhelyül. Angelotti menekül tovább, de a dolog már rendkívül izgatja a festőt, akit ilyen állapotban talál kedvese: Tosca, a híres művésznő. Tosca rendkívül féltékeny s a festő izgatottsága gyanút ébreszt a szívében. A gyanú újabb tápot nyer benne, mikor az Angelottit nyomozó Scarpia rendőrfőnök — aki szerelmével üldözi Toscat — felmutat egy legezöt, melyről azt állítja, hogy a festő állványa mögött találta. Most Tosca — szerelemfáltésében elárulja Scarpiának, hogy Cavaradossit rendkívül izgatottnak találta. Erre a rendőrfőnök elfoghatja a festőt és vallatja, gyöttri, kínozza. Tosca mindezt nem tudja elviselni és hogy kedvesét megmentsse a kópadtól, elárulja Angelotti rejtékhelyét. A festőt mindez nem menti meg, mert agyonlövésre ítélik. Tosca kegyelemért könyörög, de Scarpia csak úgy irgalmaz, ha Tosca őt szerelmével boldogítja. Tosca színlag beleegyezik, Scarpia mégis úgy adja ki rendeletét, hogy a festőt agyon kell löni. Tosca ugyan ezt még nem tudja, mindazonáltal a jutalomért feléje közeledő Scarpiát leszúrja. A festőt agyonlövik s mikor erről Tosca megbizonyosodott, a falakról a mélységbe veti magát és meghal.

Ezt a históriát Sardou, a színpadi technika nagy mestere és az emberi lélek érdekes tolmácsolója írta meg egy izgató drámában. Ebből csinálták a[z opera] szövegét. A szerelem, a bosszú, a gyűlölet, a kegyetlenség intenzív erővel háborog ebben a romantikus mesében, amely a hangulatfestésnek és a szenvedélyek hű tolmácsolójának, Puccini mesternek méltán izgatja a fantáziáját. Így lett Toscából egy hatalmas zenedráma, amelyben szerzőjének teremtő zsenije és reális ereje hatalmas arányokban nyilvánkozik meg. A zenének gazdag színpompájú, jellemző kifejezése, hangulatfestése híven követi a cselekmény fejlődését s megragadó drámai erővel vagy bűbajos, lírikus merengéssel kelt mindenütt tökéletes illúziót és gyönyörűséget. Nem frázisokban, nem melódiákban gazdag, hanem zenei gondolatokban, amelyek kifejezően simulnak a szöveghez és jellemzően tükrözik vissza Puccini egyéniségét.

Egy ilyen zenedrámanak a művészi interpretálása nem tartozik a könnyű feladatok közé, mert a szereplők teljes zenei képzettsége mellett, a zenekarra is nehéz teendők várnak, melye[ke]t művészi érzéssel, fejlett technikával és teljes szervezethez járulhat megfelelően elvégezni. És ha ezek után mégis a Tosca-előadásnak becsületes sikerét konstataljuk, az a mi színházunk és a művész[i] személyzet dicsőségére válik.

Nagy és nehéz munkát végzett elsősorban is Müller karmester, aki a rendelkezésére álló erőkkel vitte diadalra az operát. Hiányok, gyöngeségek voltak ugyan, de a bírálat szigorúságának a látható jóakarata és buzgalom előtt mindig enyhülnie kell. Így állítjuk mérlegre P. Sidó Etelkát, Tosca megszemélyesítőjét, aki teljes igyekezettel a lehető legjobbat nyújtotta. Játéka szintelen és nélkülözi a kifejezést, de ma is élvezni lehetett szép, tiszta hangját, mely az első regiszterekben kissé tompult, azonban szerepének legtöbb helyén mégis kellemes és diszkrét színezéssel halott. Partnere Szántó Gáspár (Cavaradossi) nagy diadalal énekelte szerepét. Szántónak érces, tömör hangja van, amely erőteljesen cseng, vagy hajlékony, lágy és érzelmes színezetbe olvad át, ami mindig magával ragadja hallgatóit. A közönség lelkes tapsokkal adott kifejezést tetszésének. Pajort, (Scarpia) szerepe nehéz feladat elé állította, de annál nagyobb dicsőségére szolgált, hogy diadalmasan tudta megoldani. Játéka és éneke egyaránt elismerést és diadalt szerzett számára. A kisebb szerepeket Gáthy (Angelotti), Dezséri, Váradi és Paksi töltötték be.

Az előadást nagyszámú közönség nézte végig állandó figyelemmel és érdeklődéssel.

MŰVELŐDÉS

A SZOCIALISTA MŰVELŐDÉSI ÉS
NEVELÉSI TANÁCS FOLYÓIRATA

Főszerkesztő: Kovács János

XXIX. évfolyam 2. 1976. február

Szerkesztőség: București 33,
Casa Scinteii, Cp. 4120.
Telefon 17 28 55

ÉRDEKLŐDŐK FIGYELMÉBE

Folyóiratunk lapárusoknál
a következő városokban kapható:

Arad
Brassó
Nagyvárad
Szalonta
Székelyudvarhely
Kolozsvár-Napoca
Sepsiszentgyörgy
Kézdivásárhely
Marosvásárhely
Nagybánya
Máramarossziget
Szatmár
Nagykároly
Temesvár
Zilah
Bukarest

Külföldi olvasóink az ILEXIM import-
export sajtószolgálat útján — Calea
Griviței nr. 64—66, P.O.B. 2001 telex
011226 — București — rendelhetik meg
folyóiratunkat.

TARTALOM

Ülésezett az ország nagy népi fóruma	1
Mérleg és távlatok (Interjú Ioan Jinga elvtárral, a Szocialista Művelődési és Nevelési Tanács alelnökével)	2
Beke György: Tamásival Kalotaszegen	4
Kuti Márta: Egy művelődési ház a számok tükrében	7
Vajda Sándor: Elkötelezetten és következetesen az élményszerű felnőtt-nevelésért	10
Béres Katalin: Csikfalva muzsikája	12
Bereczki Károly: Csiszér Imre szolgálat	12
Csiki József: Negyedszázados munkásklub	14
Gáspár András: Józsa Attila fényképei	14
Szakács Anna: Várakozás táncgyűben	15
Disz Péter: Közös tárlatlátogatáson	15
Kárpáti M. Géza: Amatőr filmfesztivál Szatmáron	16
György László: A bábszínház és a műkedvelő bábosok	17
Köteles Pál: Gyermekrajzok	18
Lázok János: Közvéleménykutatás a könnyűzenéről	19
Szamosi Endre: Constantin Brâncuși	21
● VADRÓZSÁK	
Szentimrei Judit: „Még sok gyűjteni és menteni valónk akad a falunkban...”	22
Kovács Géza: Kálmány Lajos, az aradi puszták népköltészetének úttörő kutatója	25
Petkes József: Szatmár megyei sütökemencék	26
Dr. Kós Károly: Egyetemes néprajzi jegyzetek XV. A népi társadalom élete	27
Szász-Gábor Hajnal: Ethnology	29
● JÁTÉKSZÍN	
Az Etnológiai és Dialektológiai Kutató Intézet Műsorajánlása a falusi és városi műkedvelő csoportok számára 1975—1976	30
● KÖNYVTÁR	
Korunk 1926—1976	
Dankanits Adám: A régi Korunk a közművelődésről	33
Az új Korunk a kultúráról	35
Könyvszemle	36
Kacsó Sándor 75 éves	
Kovács János: Köszöntő	40
Szelektív életmű-bibliográfia Összeállította Gábor Démes	40
● ENCIKLOPEDIA	
Jánosi János: Ateizmus, szabadság, művészet	42
Benedek Zoltán: Légkörkutatás IV.	43
Naptár	46
● TÁRLAT	
Bandi Dezső: Simó Regina	48
● KAMERA	
Kovács László: Kis fényképészek nagy csoportja	50
● MUZSIKA	
Cseke Péter: Visszahódítható értéktartományok	51
Visnyainé Kodor Ágnes: Egy kalotaszegi adatközlő népdalrepertórium	53
Farkas József — Hajnal Anna: Boczás meg érte	56
Boros Zoltán: Farkas József és az Acustic T. '74	57
Benkő András: Sebesi Samu, a zenekritikus	58
● KALUZ	
Mezei József: Kitérés a nehézkedési erő köréből	59
● PEGAZUS	
Szekernyés János: A temesvári Ady Endre Irodalmi Kör.	61
Gulyás Ferenc, Licker M. Zsuzsánna, Eszteró István, Kiss András, Uzbasics Imre, Sipos Erzsébet, Udvardy László írásaiból	62
Szász János: Érzékletes képszerűség	64

Előfizetési díj: egész évre 60 lej, félévre 30 lej, negyedévre 15 lej, számonként 5 lej.
Egyéni előfizetéseket a szerkesztőség címére: Redacția Művelődés, Gyarmath Annamária București 33.
Casa Scinteii postautalványon lehet küldeni. Előfizetéseket elfogadnak a postahivatalok is.
Intézményi előfizetéseket az: Întreprinderea de Stat pentru Imprimerie și Administrarea Publicațiilor.
București, Piața Scinteii 1. Cont 64.51.301.52 B.N.R.S.R. Filiala Sectorului 1. címre lehet küldeni.

Taxele poștale achitate conform aprobării D.G.P.Tc. nr. 137/527/1976